

KU LEUVEN

SIGMA – een unieke inkijk in de geestelijke gezondheid van Vlaamse jongeren

VLOR Overlegplatform Welbevinden en Preventie van Pesten op School

Eva Bamps

Centrum voor Contextuele Psychiatrie

eva.bamps@kuleuven.be

Research Group Psychiatry, Center for Contextual Psychiatry

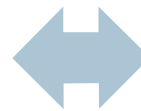
Inhoud

- SIGMA, wat en hoe?
- Mentale gezondheid voor COVID-19
  - Klachten, risico- en beschermingsfactoren
  - Dagelijks leven
- Mentale gezondheid tijdens COVID-19
- SIGMA-X

SIGMA, wat en hoe?

- Centrum voor Contextuele Psychiatrie, KU Leuven
- Opstart in 2017
- Begin dataverzameling in 2018
- Doel

Sociale
factoren

Psychische
klachten

Risico- en beschermingsfactoren

- Pesten
- Ouder-kindrelatie
- Sociale vaardigheden
- Sociale steun
- Middelengebruik
- Traumatische ervaringen
- Emotieregulatie
- Identiteitsontwikkeling

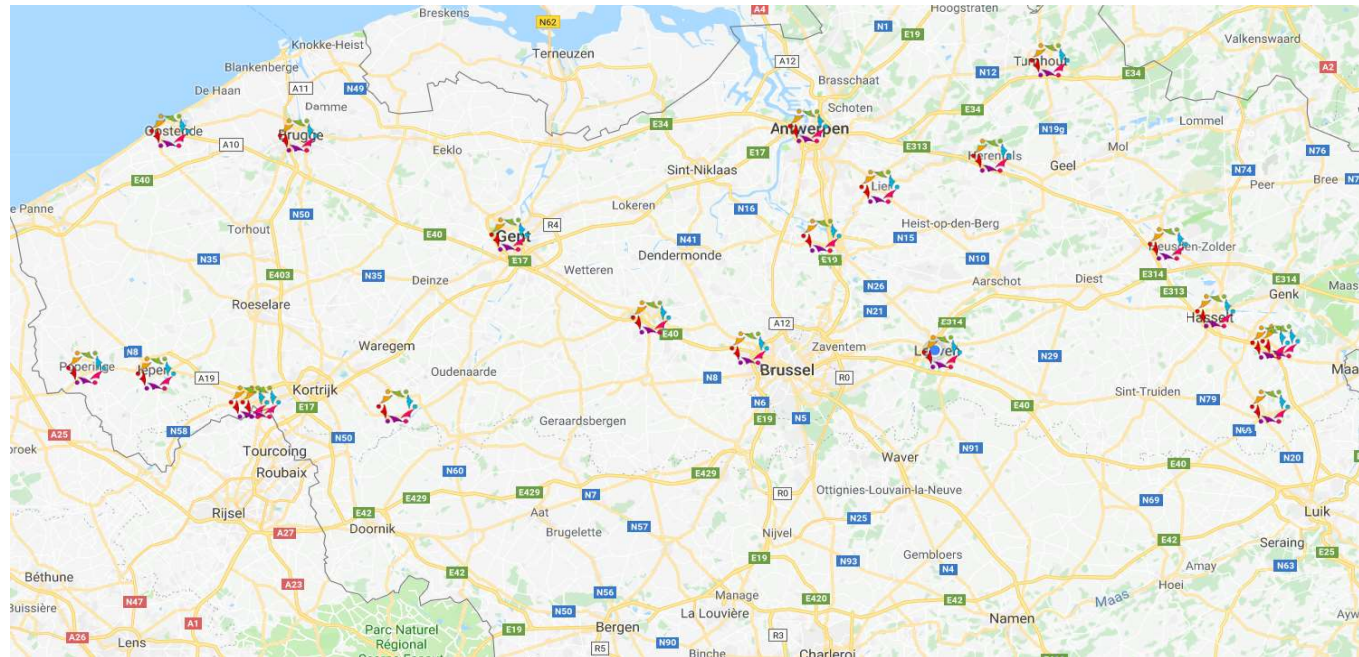
Verskillende types psychische klachten

- Depressie
- Angst
- Psychose
- Suicidaliteit
- Zelfverwonding
- Eetproblematiek

Allemaal in brede, dimensionele zin

Deelnemers

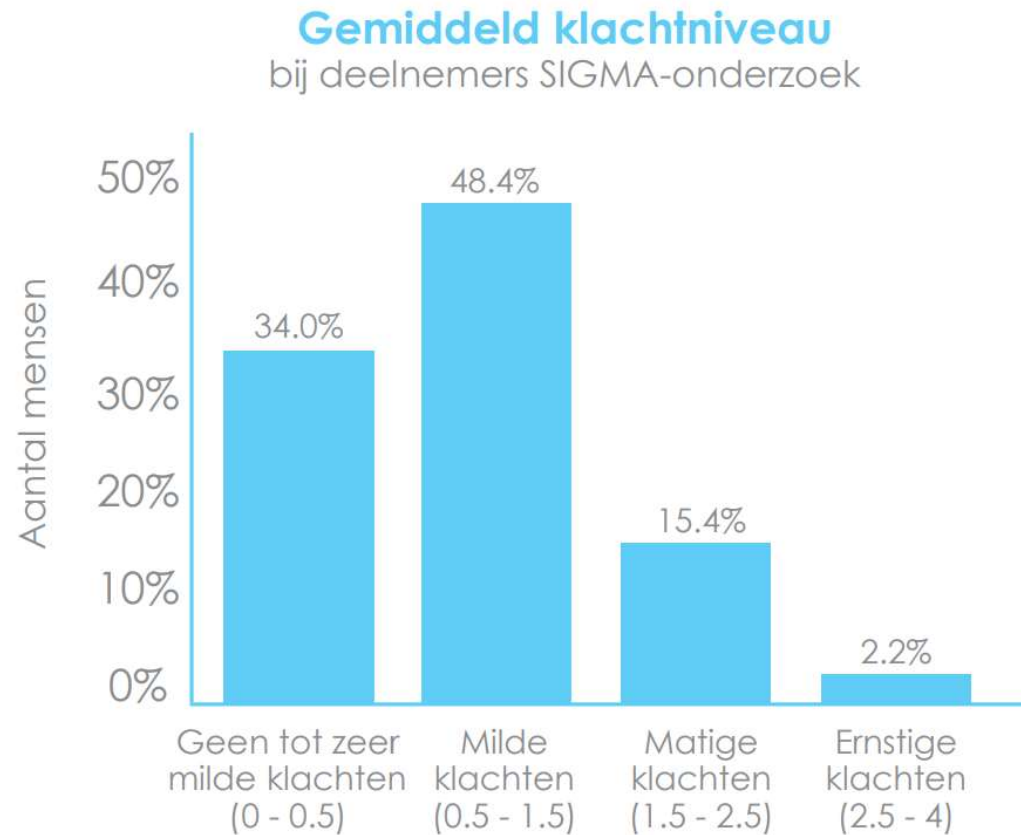
- 1913 deelnemers
  - 695 1207
  - 12 – 16 jaar (2018)
  - 16 – 20 jaar (2022)
  - ASO – BSO – TSO
- 22 Vlaamse scholen (2018)

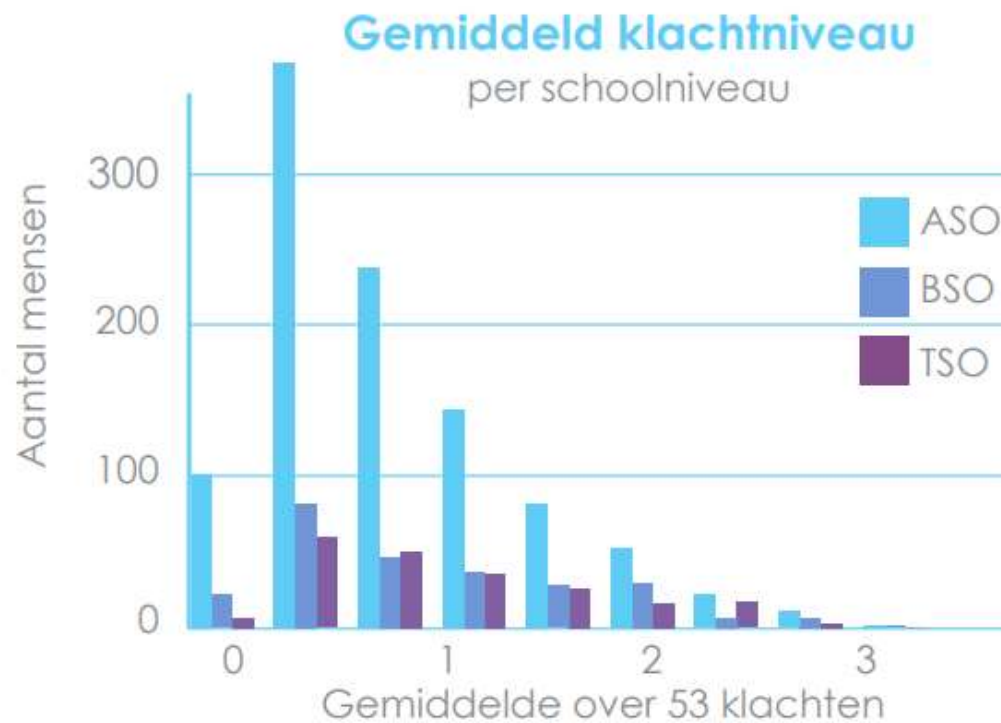
Mentale gezondheid voor COVID-19

Periode 2018 – 2019

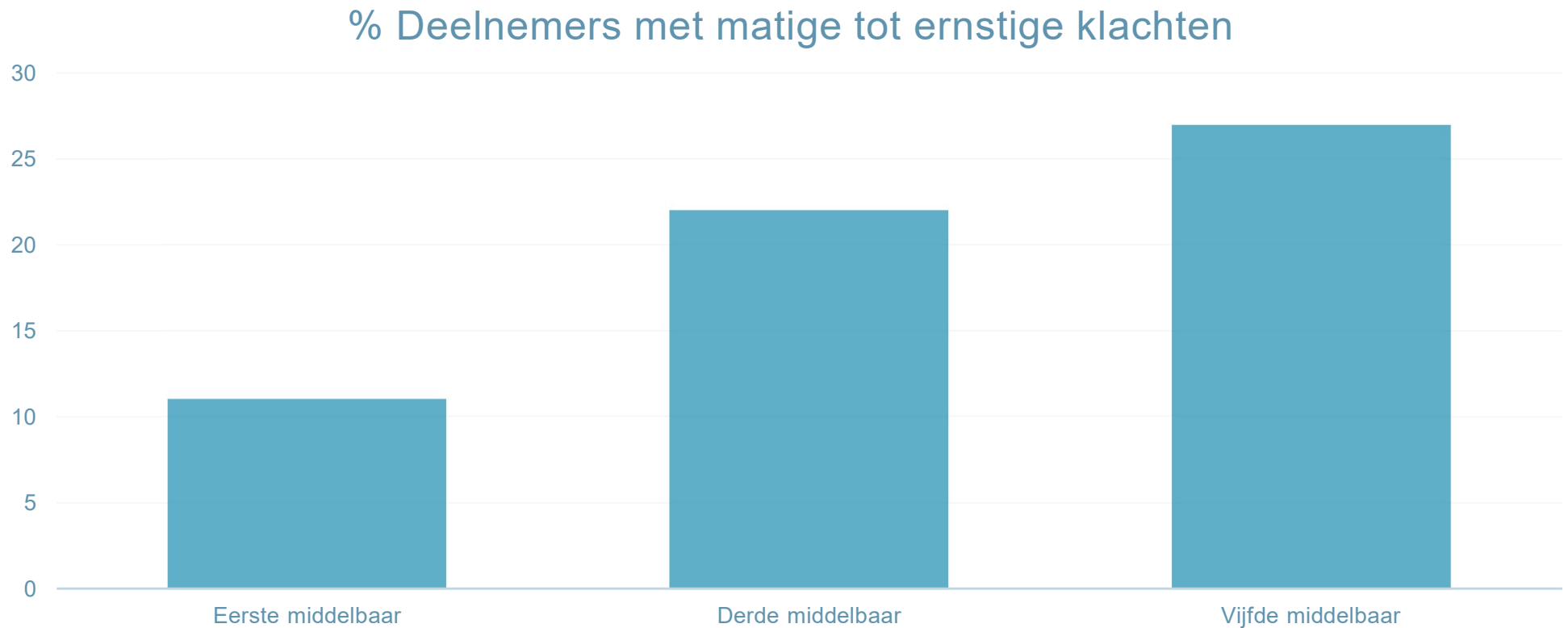
Psychische klachten

Verschillen per onderwijstype

Leeftijdsverschillen

Welke klachten?

Sociaal

Moeite
met
slapen

Proble-
men
met
concen-
tratie

Gevoel in
de gaten
gehouden
te worden

Moeite
met
beslissing-
en

Snel
gekwetst

Zich snel
ergeren

Mensen
zijn niet
te
vertrouw-
en

Opvlie-
-gers

Zenuwachtig
/ beverig

Mensen
zijn
onvrien-
delijk

Een-
zaam

Zich de
mindere
voelen

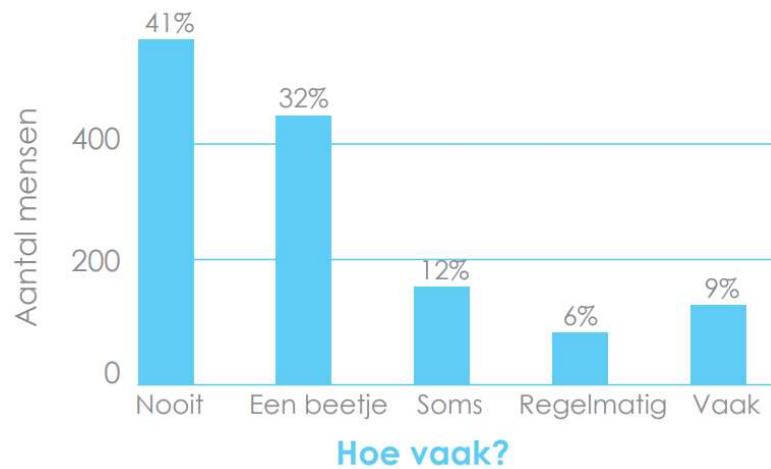
Klacht	Percentage antwoorden*
Ik erger me snel aan iets	52,6
Ik ben zenuwachtig of beverig	45,6
Ik heb moeite om in slaap te vallen	42,8
Ik heb moeite met beslissingen nemen	41,2
Ik voel me gauw gekwetst of geraakt	36,8
Ik heb concentratieproblemen	33,6
Ik heb het gevoel dat mensen onvriendelijk zijn en me niet mogen	32,8
Ik heb het gevoel dat de meeste mensen niet te vertrouwen zijn	32,7
Ik heb het gevoel in de gaten gehouden te worden of dat er over mij gepraat wordt achter mijn rug	31,9
Ik voel me tegenover andere de mindere	31,4
Ik heb last van opvliegers of koude rillingen	28,1
Ik voel me eenzaam, zelfs in gezelschap	25,1

*percentage jongeren met een score hoger dan 2 op een schaal van 0 (niet aanwezig) tot 4 (ernstig)

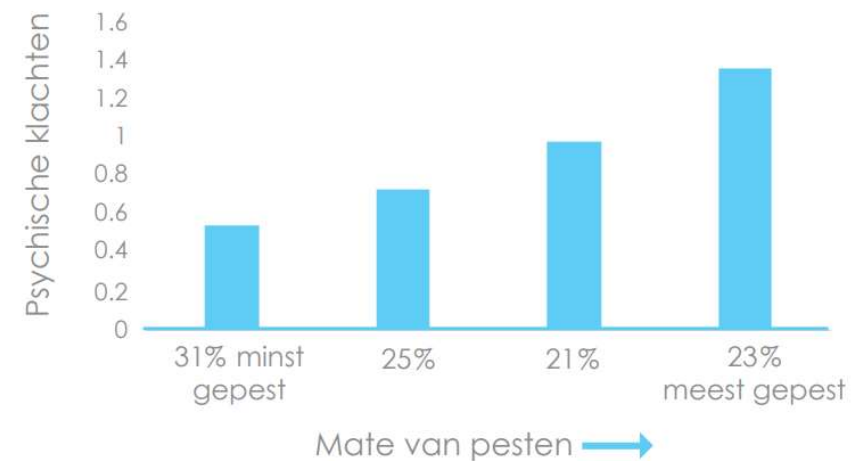
Risicofactor: Pesten

Ben je ooit gepest

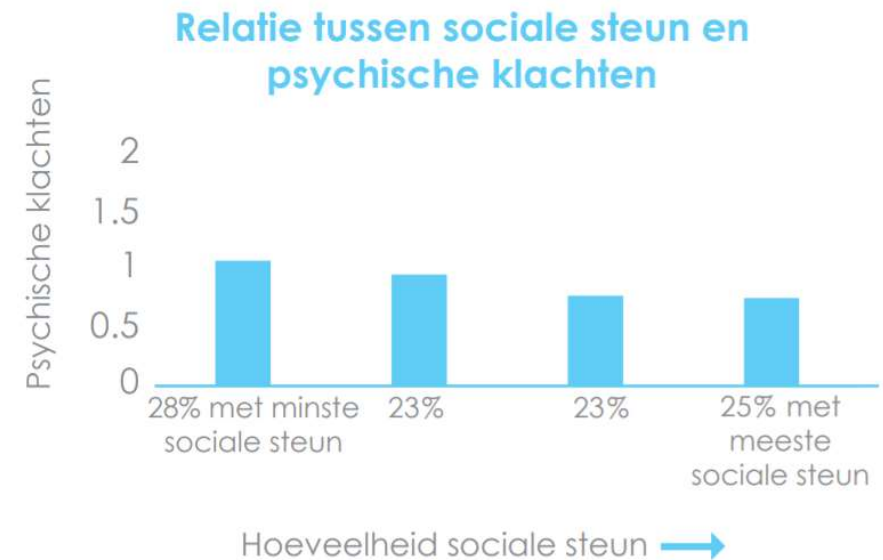
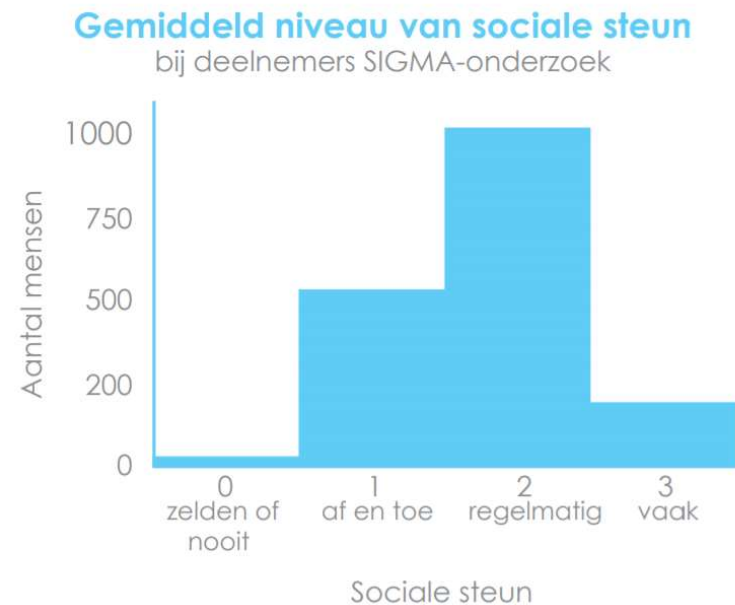
door een ander kind of een andere tiener?

Relatie tussen gepest zijn en psychische klachten

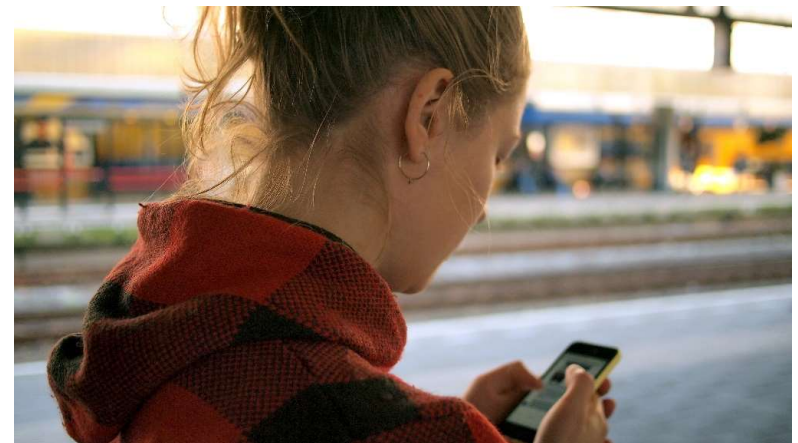

Beschermende factor: Sociale steun

Dagboekvragenlijsten

- “Experience sampling” – “Ecological Momentary Assessment”
- Korte vragenlijst op de smartphone
- 6 opeenvolgende dagen
  - “Gewone schoolweek”
- 10 keer per dag
- Willekeurige momenten

DAG 1

DAG 2

DAG 3

DAG 4 (dag 4 in detail)

DAG 5

DAG 6

Beep 1

Beep 2

Beep 3

Beep 4

Beep 5

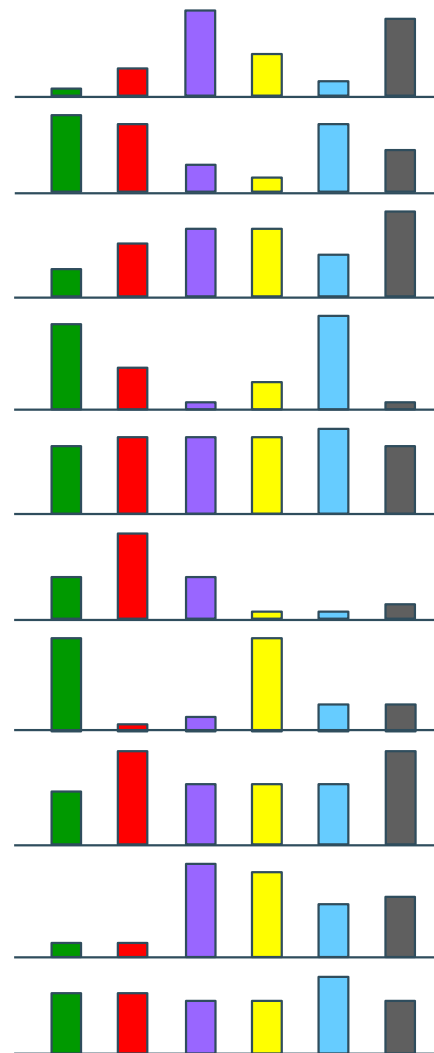
Beep 6

Beep 7

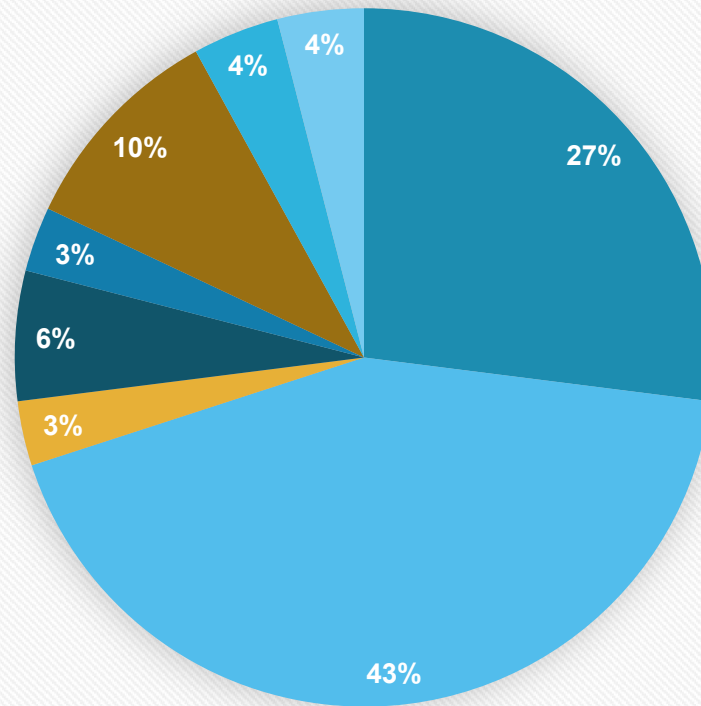
Beep 8

Beep 9

Beep 10

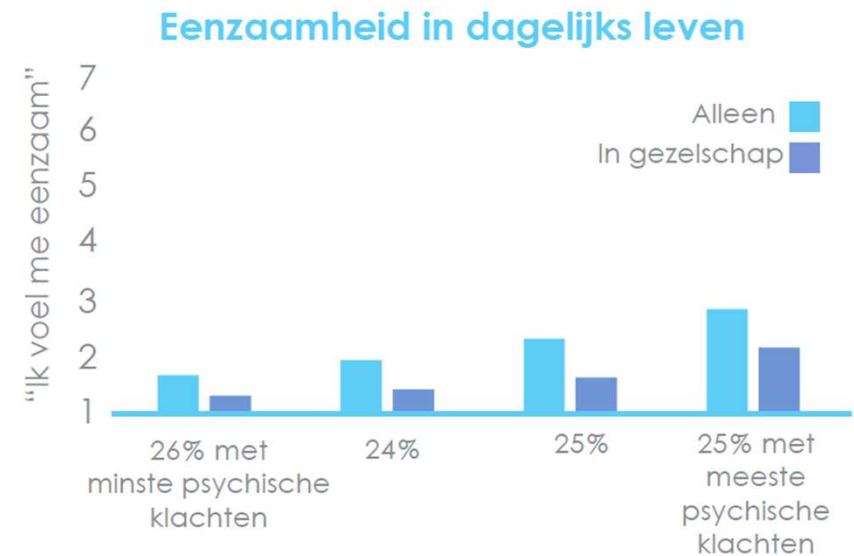
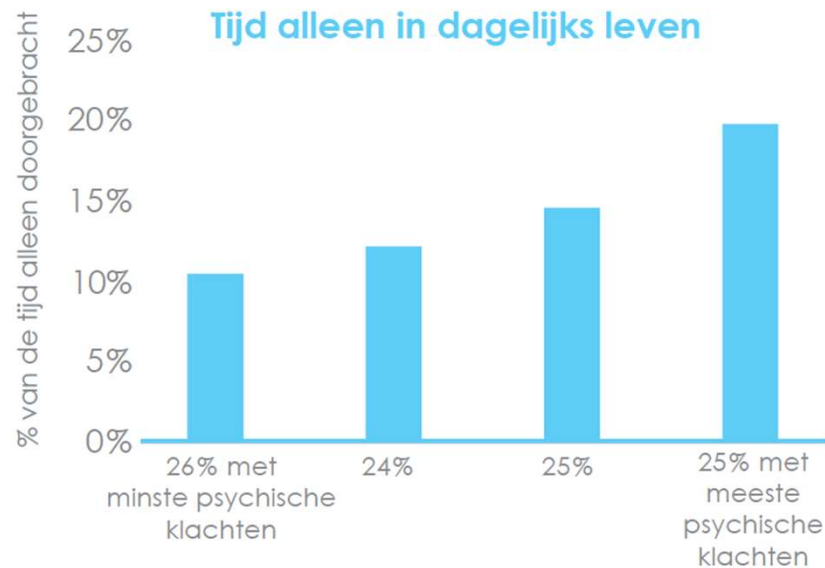

Tijdsbesteding van jongeren

■ Vrije tijd - passief ■ School/werk ■ Huishouden ■ Onderweg ■ Persoonlijke hygiëne ■ iets anders ■ Niets ■ Vrije tijd - actief

Sociaal gedrag & psychische klachten

Verschillende ervaringen van “alleen zijn”

- 2 groepen jongeren
- Geen invloed van activiteit, totale tijd alleen of voorkeur voor alleen zijn
- Jongens minder kans om in negatieve groep te zitten

Positieve gevoelens

70%

Negatieve gevoelens

Ik voel me eenzaam

Ik voel me buitengesloten

30%

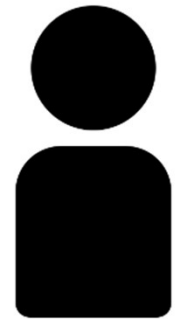
Offline vs. online sociaal gedrag

>

>

Conclusies 2018 – 2019

- Psychische klachten komen voor op elke school, in elke klas
- Risicofactoren zijn voorspellend, maar niet bepalend
- Beschermingsfactoren zijn minstens even belangrijk
- **SOCIAAL** welzijn = essentieel

Mentale gezondheid tijdens COVID-19

Periode mei 2020

SIGMA: Hoe gaat het in coronatijden?

- Januari 2020: start SIGMA deel 2
- Maart 2020: lockdown 1 → pauze SIGMA deel 2
- Mei 2020: extra COVID studie “Hoe gaat het in coronatijden?”
  - 173 deelnemers

Psychische klachten

- Minder psychische klachten dan verwacht
- Minder angstklachten
- Voorspellers:
  - Stressoren gerelateerd aan COVID-19
  - Veerkracht

Dagelijks sociaal leven

- Face-to-face interacties online interacties
- Hogere kwaliteit van face-to-face interacties
- Sterkere relatie tussen kwaliteit van interacties en psychische klachten
- Eenzaamheid
- Hangt samen met relatie met ouders

Conclusies COVID-SIGMA

- Jongeren waren veerkrachtig tijdens de eerste lockdown
- **SOCIAAL** welzijn = essentiëler dan ooit
- Niet iedereen heeft een warm nest om op terug te vallen
- Gevolgen op lange termijn?

SIGMA-X

Ervaringen van jongeren in armoede en de impact van COVID-19

SIGMA-X

- Rol van de bredere social-economische omgeving
  - Psychische gezondheid
  - Impact van COVID-19
- Nieuw cohort
  - 120 jongeren in armoede
  - 16 – 20 jaar
  - Start dataverzameling in 2022
- Hoe verhoudt deze groep zich tot de grotere SIGMA-groep?

SIGMA-X Jongeren Advies Panels

- Focusgroepen met jongeren
  - 3 panels met elk 8 deelnemers
- Sessies over
  - Inhoud (mentale gezondheid en sociaal welzijn)
  - Methode (vragenlijsten)
  - Procedure (rekrutering en terugkoppeling resultaten)

Wat vinden jullie belangrijk bij onderzoek naar het mentaal welzijn van jongeren?

Bedankt!

Betrokken blijven, of meer vragen? → eva.bamps@kuleuven.be

SIGMA team:

Zeynep Akcaoglu
Eva Bamps
Julie Janssens
Karlijn Hermans
Anu Hiekkaranta
Noemi Hagemann

Silke Apers
Tessa Biesemans
Martine van Nierop
Martien Wampers

Robin Achterhof
Inez Germeys
Olivia Kirtley

www.sigma-leuven.be
sigma@kuleuven.be
[@SigmaLeuven](https://twitter.com/SigmaLeuven)

KU LEUVEN